

2/3

Achesonplanen och Sverige

Den på hösten 1950 under Sveriges medverkan antagna Achesonplanen förutsätter bland annat upprättandet av militära styrkor att stå till Förenta nationernas förfogande efter beslut i varje särskilt fall av de anslutna staterna. Under debatten om denna plan i Lake Success anslöt sig den svenske utrikesministern den 12 oktober 1950 även till detta moment i planen; han förklarade visserligen att den svenska delegationen inte kunde rösta för planen i denna punkt, men detta endast av det skälet att en revision av svenska lagar vore nödvändig för svensk anslutning — i Sverige stadgas, framhöll hr Undén, förbud mot att använda förband ur armén utanför landets gränser utom i direkt försvarssyfte. I sitt anförande betonade utrikesministern att "begränsade bidrag från ett stort antal militärt svaga stater kan ha en moralisk och psykologisk betydelse långt utöver aktionens rent militära värde". För att utreda frågan om de ändringar i svensk lagstiftning som erfordras för uppsättande av en särskild FN-styrka har hr Vougt tillkallats som sakkunnig, och han har nu avgivit sin utredning.

Denna utredning är minst sagt besynnerlig. Hr Vougt föreslår visserligen en särskild lag som skall möjliggöra användning av vänpfiktiga utanför rikets gränser. Men han förordar inte uppsättandet av en särskild styrka för detta ändamål. Och vidare innehåller utredningen uttalanden som går ut på att Sveriges medverkan till åtgärder för kollektiv säkerhet bör till ytterlighet begränsas. Hr Vougt framhåller att en svensk insats måste bli av "ytterst ringa militär betydelse" och talar om att vår hållning skall vara "ytterligt restriktiv". Denna nedvärdering av Achesonplanen står visserligen i överensstämmelse med en rad yttranden av hr Undén, som redan i december 1950 synes ha ångrat vad han sagt några veckor

tidigare, men den är underlig med tanke på att Sverige likväl både 1950 och 1951 givit sin anslutning till denna plan.

Hr Vougt har länge varit en intresserad strateg. Ett par år före kriget såg han i den röda armén en garanti för Sveriges frihet, under kriget förespände han nästan med entusiasm nazismens seger — Tyskland var "förutbestämt att inta en ledande ställning i ett enat Europa", och man fick inte "betvivla ärligheten i den tyska ambitionen att skapa ett bättre Europa" — och efter kriget har han förklarat risken för Sverige vid ett allmänt krig obetydlig. Även nu kommer han med strategiska resonemang för att stödja regeringens ovilja mot kollektiv säkerhet. Det är inte lönt att beröra dem; vi får hoppas att hr Vougt nu avförs ur militära och utrikespolitiska sammanhang och nöjer sig med mera lokala blamager.

4/3

Försvar för Franco

Carlton Hayes har till synes utmärkta kvalifikationer för att skriva ett upplysande arbete om Spanien och den nuvarande spanska regimen: han är en av USA:s främsta historiker — specialist på nationella rörelser, under många år professor vid Harvard — och han var under åren 1942—1945 amerikansk ambassadör i Madrid. Hans nu publicerade bok *The United States and Spain* vanhedrar emellertid både historikern och diplomaten; det är den konservativa katoliken och propagandisten som för ordet. Att Hayes var Francovänlig framgick redan av hans tidigare bok om krigsårens verksamhet i Spanien ("Wartime Mission in Spain 1942—1945"), men den senaste, populärt hållna skriften är långt mera avslöjande.

Hela boken är präglad av en naivitet som möjligen kan förklaras av författarens höga ålder. Resonemanget om den spanska nationalkaraktären, för att ta ett exempel bland många, företer samma schabloner som Madariagas så oförtjänt berömda bok i ämnet, schabloner, som för övrigt återfinns i vänporträtt av alla möjliga nationer. Spanjorerna är förträffliga på allehanda sätt, märkliga inte minst därför att de inom sig rymmer de mest stridiga egenskaper. Spanjoren är "individualist på gränsen till anarkism" — att kalla folk individualister är som känt obligatoriskt i välvilliga studier över nationalkaraktärer. Han är på en gång allvarlig och glad, skeptiker och troende, fatalist

och korstågsman, praktisk och mystisk, Don Quijote och Sancho Panza.

Värre än detta dravel är tendensen att försköna Francos revolution och regim. 1936 års uppror påstås i grunden ha varit riktat mot kommunismen i Spanien; Hayes nämmer inte ens att både kommunister och socialister stod utanför den regering under vilken upproret utbröt. Den kommunistiska hjälpen till Spanien framhålles starkt, medan hjälpen från Hitler och Mussolini framställles som högst begränsad och framtvungen av Rysslands aktioner. Att Spanien är en hård diktatur med fascistisk ideologi kan man inte läsa sig till ur boken; huvudsaken blir att Franco är katolsk och antikommunistisk.

Boken bör dess bättre inte anses representativ för vare sig amerikansk eller katolsk opinion. En rad amerikanska skrifter, av vilka ett par författats av förutvarande medlemmar av ambassaden i Madrid, har kritiskt analyserat Francos regim från klart demokratisk synpunkt. Många framstående katoliker fördömdede redan under inbördeskriget

Francos politik och beklagade den katolska kyrkans allians med den spansk-fascistiska rörelsen; det är tillräckligt att nämna Bernanos, Maritain och Mauriac.

HERBERT TINGSTEN